

Životné prostredie

REVUE PRE TEÓRIU A STAROSTLIVOSŤ O ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

ROČNÍK XXXIX

5/2005

Veda a životné prostredie

Veda a technika sú kľúčové faktory ekonomického a sociálneho rozvoja každej krajiny. Európska únia si uvedomuje význam vedy, výskumu, vzdelávania a inovácií a deklaruje to v Lisabonskej stratégii a orientácii na poznatkovú ekonomiku. Šiesty rámcový program pre vedu a výskum EÚ (2003 – 2006) je zameraný najmä na vytvorenie európskeho vedeckého priestoru ako ekvivalentu „spoločného trhu“. Slovensko, ktoré nedisponuje významnejšími prírodnými zdrojmi, by malo svoju prosperitu zakladať na rýchlom a efektívnom získavaní nových poznatkov a ich uplatnení v metodických prístupoch, výrobkoch, technológiách a službách. Priority Slovenska v oblasti vedy korešpondujú s prioritami EÚ. Patria k nim širšie chápané kategórie zdravia a výživy, nanotechnológie, biotechnológie, informačné a komunikačné technológie, materiálové a produkčné technológie, energia, životné prostredie a výskum pre bezpečnosť obyvateľstva. Nezastupiteľnú úlohu pri skúmaní fungovania spoločnosti s dôrazom na jej hospodárstvo, politický systém a kultúru zohrávajú spoločenské a humanitné vedy.

Otázkami rozvoja vedy a techniky sa podrobne zaoberal štátny program s názvom *Prognóza rozvoja a využívania vedy a techniky v SR do roku 2015*, ktorého súčasťou bola aj oblasť životného prostredia a udržateľného rozvoja. Prinášame stručné zhrnutie výsledkov tohto programu a príspevky zamerané na sídelný a regionálny rozvoj, integrovaný výskum krajiny, stručnú analýzu problémov súvisiacich s klimatickou zmenou, vodou v 21. storočí a rozvojom výskumu biodiverzity.

V súvislosti s prípravou monotematického čísla redakcia oslovila vybrané pracoviská SAV a vysokých škôl a požiadala ich, aby uviedli kľúčové úlohy pri riešení starostlivosti o životné prostredie, najvýznamnejšie dosiahnuté vedecké výsledky, ich uplatnenie v praxi a návrhy na zlepšenie súčasného postavenia vedy v spoločnosti. Výsledky ankety dopĺňajú prehľad vedeckých úloh v oblasti starostlivosti o životné prostredie na Slovensku, a zároveň poskytujú obraz o profilácii oslovených pracovísk.

Z výsledkov projektu i našej ankety vyplynulo, že pretrváva výrazná priepasť medzi výskumom a efektívnou aplikáciou jeho výsledkov v praxi. Dôvodom je najmä nedostatok financií, nedostatočná odborná prípravenosť, ale na druhej strane aj náročný odborný jazyk, často veľmi vzdialený od jazyka plánovacej a rozhodovacej sféry.

Motto tohoročného Európskeho týždňa vedy na Slovensku *Veda pre ľudí, ľudia pre vedu* je nosnou myšlienkou pri príprave programu popularizácie vedy v spoločnosti na r. 2006. Naplnením tohto poslania by malo byť zlepšenie vnímania vedy a výskumu v spoločnosti a zvýšenie záujmu mladých ľudí o vedu i vedeckú kariéru.

Mária Kozová

Obsah

- R. Spáčilová: Prognóza rozvoja a využívania vedy a techniky do roku 2015 229
- P. Gajdoš: Prognóza rozvoja vedy a výskumu v oblasti sídelného a regionálneho rozvoja na Slovensku do roku 2015 235
- Z. Izakovičová, M. Ružička: K súčasnému stavu a ďalšiemu rozvoju krajinnoe-kologického výskumu na Slovensku 241
- M. Lapin: Základné problémy analýzy novej zmeny klímy v 21. storočí 245
- M. Majerčáková: Voda v 21. storočí 250
- Z. Izakovičová: Výskum v oblasti biodiverzity diverzity – slabé a silné stránky 255
- M. Hrašna: Vplyv geodynamických javov na krajinu a využitie územia 260

Tribúna

- M. Ružička: Veda a životné prostredie (výsledky anketového prieskumu) 269
- J. Švajda: Víchrice z pohľadu anglického vedca 276

Aktuality

- M. Kozová, M. Finka: Krajinné plánovanie v rozšírenej Európskej únii 227

Recenzie

- V. Feráková, P. Mereda: Fauna Devínskej Kobyly 278

Contents

R. Spáčilová: Prognosis of the Development and Utilization of Science and Technology up to 2015	229
P. Gajdoš: Prognosis of the Development of Science and Research in Settlement and Regional Planning in Slovakia up to 2015	235
Z. Izakovičová, M. Ružička: The Present State and Further Development of Landscape-Ecological Research in Slovakia	241
M. Lapin: Basic Problems Involved in Possible Climate Change in the 21st Century	245
M. Majerčáková: Water in the 21st Century	250
Z. Izakovičová: Research in the Field of Biodiversity – Weak and Strong Sides	255
M. Hrašna: Impact of Geodynamic Phenomena on the Landscape and Land-use ..	260
Tribune	
M. Ružička: Science and Environment (the Results of the Public Inquiry)	269
J. Švajda: Storms in the View of the English Scientist	276
News	
M. Kozová, M. Finka: Landscape Planning in the Enlarged European Union	227
Review	
V. Feráková, P. Mereda: The Fauna of the Devínska Kobyla Mts.	278

The Environment

REVUE FOR THEORY AND CARE OF THE ENVIRONMENT

VOLUME XXXIX

5/2005

Science and the environment

Science and technology are the key factors of economic and social development of every country. The European Union understands the significance of science, research, education and innovations and declares it in the Lisbon Strategy and orientation on knowledge economy. The 6th Frame Program for Science and Research of the EU (2003 – 2006) aims mainly at the creation of the European space as an equivalent to the “common market”. Slovakia, that does not have significant natural resources, should base its prosperity on quick and effective obtaining of new knowledge and its application in methodological approaches, products, technologies and services. Priorities of Slovakia in the field of science correspond with the priorities of the EU. They include categories of health and alimentation, nanotechnologies, biotechnologies, information and communication technologies, material and production technologies, energy, environment and research for security of people. Social sciences and humanities have an irreplaceable role in investigation of the functioning of society with an emphasis on its economy, political system and culture.

The state program *Prognosis of development and use of science and technologies in the Slovak Republic up to 2015* deals with the problems of development of science and technology in detail. Its part was also the problem of the environment and sustainable development. We bring brief summary of the results of this program and contributions aimed at settlement and regional development, integrated landscape research, brief analysis of the problems connected with climate changes, water in the 21st century and development of the biodiversity research.

In connection with the preparation of the monothematic issue, selected institutes of the Slovak Academy of Sciences and universities were asked by the editorial staff to mention the key tasks in solution of care after the environment, the most significant scientific results, their application in practice and the proposals to improve the present position of science in society. The results of the public inquiry are completed by survey of scientific tasks in the field of environmental care in Slovakia and at the same time, it provides picture about profiles of the addressed institutions.

The results of the project and our inquiry confirmed that there was continual chasm between research and effective application of its results in practice. Its reason is mainly the insufficiency of finances, insufficient specialized erudition as well as difficult professional language frequently very distant from the language of the planning and decision making spheres.

The motto of this year's European week of science in Slovakia *Science for people, people for science* is the main idea of the program of popularization of science in society for 2006. The aim of this message is the improvement of the position of science and research in society and increase of the interest of young people in science and scientific careers.

Mária Kozová